

Thực tiễn phát triển kinh tế nước ta nhiều năm trước đây đã chỉ ra những sai lầm thiếu sót của chúng ta trong phát triển kinh tế, cũng như những thành công bước đầu có ý nghĩa trong mấy năm gần đây, do đường lối đổi mới của Đại hội Đảng lần thứ VI, đều bắt nguồn từ việc xác định cơ cấu kinh tế.

Nhằm xây dựng và phát triển kinh tế, tăng cường cơ sở sản xuất vật chất để xây dựng đất nước tiến lên CNXH. Đảng CSVN đã đề ra đường lối công nghiệp hóa đưa nước ta từ nền kinh tế nông nghiệp, sản xuất nhỏ là chủ yếu trở thành nền sản xuất lớn, với cơ cấu kinh tế công-nông nghiệp hiện đại.

Việc xây dựng cơ cấu kinh tế ở nước ta trong thời gian qua đã giúp chúng ta có thể rút ra một số bài học kinh nghiệm sau đây:

Thứ nhất, cơ cấu kinh tế ngành sẽ chuyển dịch dần từ nông nghiệp lạc hậu sang cơ cấu nông nghiệp-công nghiệp, đặc biệt công nghiệp chế biến-kết cấu hạ tầng-dịch vụ và sau đó là: công nghiệp -nông nghiệp-dịch vụ hiện đại. Việc xây dựng cơ cấu ngành phải phù hợp với tính quy luật về sự phát triển các ngành sản xuất vật chất, phù hợp với khả năng của đất nước và phù hợp với sự phân công lao động và hợp tác quốc tế. Cơ cấu kinh tế đó bảo đảm cho nền kinh tế phát triển cân đối với nhịp độ tăng trưởng ổn định. Trong thời gian đầu cơ cấu kinh tế phải hướng vào việc tập trung phát triển nông nghiệp (hiểu theo nghĩa rộng là bao gồm nông-lâm-ngư nghiệp) vì nó là cơ sở để phát triển công nghiệp, vì đất đai là tư liệu sản xuất cơ bản hiếm và quý. Việc coi nhẹ nông nghiệp trong thời gian qua đã phải trả giá, do đó cần phải đẩy mạnh công nghiệp hóa-hiện đại hóa nông nghiệp và nông thôn.

Thứ hai, xu hướng khép kín, tự cấp, tự túc trong cơ cấu kinh tế trước đây đã phá vỡ lợi thế tuyệt đối và lợi thế tương đối của nhiều vùng, nhiều địa phương, đã kìm hãm việc chuyên môn hóa sản xuất và phân công lao động xã hội và kết quả là hiệu quả sản xuất và đầu tư thấp kém. Quá trình phá vỡ nền kinh tế khép kín, tự cấp tự túc là một quá trình đầy mạnh sự phân công lao động xã hội theo hướng công nghiệp hóa-hiện đại hóa, là một quá trình huy động mọi lực lượng xã hội, mọi thành phần kinh tế, mọi trình độ kỹ thuật-công nghệ, mọi qui mô vào việc phát triển sản xuất hướng vào trao đổi, là một quá trình khai thác và phát huy lợi thế so sánh, mở rộng thị trường trong và ngoài nước.

Thứ ba, muốn phát huy được lợi

MỘT VÀI SUY NGHĨ VỀ CƠ CẤU KINH TẾ Ở VIỆT NAM HIỆN NAY

LƯU THỊ KIM HOA

Ảnh Thiên Triều

thế so sánh, mở rộng thị trường trong nước và ngoài nước, chuyển dịch cơ cấu kinh tế có hiệu quả thì phải hướng mạnh về xuất khẩu, nhưng đồng thời phải coi trọng thị trường trong nước, phát huy mọi nguồn nội lực của nền kinh tế nước ta.

Thứ tư, phải bố trí lại cơ cấu sản xuất, điều chỉnh lớn cơ cấu đầu tư.

Việc chuyển hướng trong việc bố trí cơ cấu sản xuất, cơ cấu đầu tư phải phù hợp với yêu cầu phát triển nền kinh tế thị trường mở cửa, phải đổi mới cách nghĩ và cách làm, dám thừa nhận và thay đổi những quyết định sai lầm, dám xử lý kiên quyết những trường hợp phức tạp. Tất cả các ngành, các địa phương và đơn vị cơ sở phải chủ động, quyết tâm sắp xếp lại sản xuất và xây dựng trong phạm vi của mình, cùng với trung ương thực hiện việc điều chỉnh lớn cơ cấu sản xuất và đầu tư trong cả nước.

Đặc biệt hiện nay, do yêu cầu cấp bách về lương thực, thực phẩm, về nguyên liệu sản xuất hàng tiêu dùng, về hàng xuất khẩu quyết định vị trí

hàng đầu của nông nghiệp. Phải đưa nông nghiệp tiến một bước theo hướng sản xuất lớn, nhằm yêu cầu chủ yếu là tăng nhanh khối lượng và tỷ suất hàng hóa nông sản. Nông nghiệp phải được ưu tiên đáp ứng những nhu cầu về đầu tư xây dựng cơ sở vật chất-kỹ thuật, về vật tư, về lao động kỹ thuật, những nguồn đầu tư ấy phải được sử dụng có hiệu quả. Đầu tư cho nông nghiệp phải đồng bộ từ sản xuất đến chế biến, vận chuyển, bảo quản để có nhiều sản phẩm cuối cùng. Mở rộng và hoàn chỉnh các hệ thống thủy lợi, ứng dụng rộng rãi những thành tựu khoa học và tiến bộ kỹ thuật, đặc biệt là công nghệ sinh học, đưa vào sử dụng phổ biến và ổn định các loại giống mới, đáp ứng đầy đủ và kịp thời nhu cầu về phân bón, thuốc trừ sâu, thuốc thú y, tăng thêm sức kéo, bảo đảm đủ công cụ thường và công cụ cải tiến, thực hiện từng bước và có trọng điểm việc cơ giới hóa, hạ thấp mức hư hao nông sản trong các khâu thu hoạch, bảo quản, vận chuyển, chế biến, chủ động

phòng, chống lụt bão.

Thứ năm, về vấn đề xây dựng cơ cấu kinh tế "mở".

Cần thực hiện việc mở cửa cả bên trong và bên ngoài, mở cửa bên trong là tiền đề cho việc mở cửa bên ngoài. Đó là quan điểm về tự do kinh doanh với các chính sách khuyến khích người dân kinh doanh, làm giàu một cách chính đáng. Bỏ các thể lệ, thủ tục quá rườm rà gây khó khăn cho người muốn lập công ty. Xóa bỏ quan điểm địa phương tự cấp, tự túc nhất là về lương thực, cần phát huy ưu thế của mỗi địa phương, mỗi vùng kinh tế. Có quan điểm về cơ cấu thành phần phù hợp với nền kinh tế thế giới hiện nay mà chúng ta muốn hòa nhập. Cần khai thác một cách tối ưu các yếu tố bên trong của nền kinh tế, trước hết cần con người và nguồn vốn trong tay.

Để thực hiện chính sách mở cửa với nước ngoài, trước hết cần có chế độ chính trị và xã hội ổn định; cơ chế quản lý của nước ta phải phù hợp với thông lệ quốc tế (từ hệ thống kế toán, thống kê, các văn bản dưới luật, trọng tài, phán sản...). Cần thay đổi quan niệm không đúng trước đây về "Nhà nước độc quyền ngoại thương"; cần có một chính sách bảo hộ có chọn lọc, có mức độ giảm dần đi theo với sự tăng trưởng và phát triển kinh tế. Cần tăng nhanh sức cạnh tranh tạo ra những ngành và sản phẩm mũi nhọn. Trong quan hệ với nước ngoài cần quan niệm rằng, phải gắn quyền lợi quốc gia với sự hợp tác khu vực và sự hợp tác đó là chỗ dựa, nơi tạo thêm sức mạnh cho nền kinh tế của mỗi quốc gia. Phương hướng vận động của ngoại thương cần chuyển dần mẫu dịch thụ động sang mẫu dịch chủ động, đi vào và chiếm lĩnh một số vị trí trên thị trường thế giới thực hiện mẫu dịch song phương và đa phương, tham gia các hiệp hội mẫu dịch quốc tế.

Thứ sáu, về cơ cấu vùng.

Chuyển dịch cơ cấu kinh tế lãnh thổ phát triển toàn diện và tổng hợp, chú trọng các vùng trọng điểm, chuyên môn hóa, khu kinh tế đặc biệt, kinh tế biển, hải đảo. Cần đánh giá đúng tiềm năng và khả năng của từng vùng, xây dựng cơ cấu kinh tế hợp lý của từng vùng và cả nước theo hướng vừa phát triển vùng, khu kinh tế chuyên môn hóa, vừa phát triển tổng hợp, vừa chú ý phát triển đồng đều giữa các vùng, vừa tập trung có trọng điểm những vùng, những khu kinh tế quan trọng đối với cả nước. Tạo ra những điều kiện thuận lợi để phát triển cả kinh tế đồng bằng, trung du, miền núi, miền biển và hải đảo, kinh tế thành thị và nông thôn, coi trọng việc xây dựng các khu kinh tế lớn quan trọng và các khu kinh tế

đặc biệt để tạo ra mũi nhọn để phát triển các vùng trong cả nước. Phát triển tổng hợp các vùng và quan tâm thỏa đáng vùng trọng điểm sản xuất hàng hóa đáp ứng cho nhu cầu của thị trường trong và ngoài nước là phương hướng thích hợp trong điều kiện nước ta và cũng là phương hướng đầu tư phát triển có hiệu quả nhất.

Thứ bảy, đối với cơ cấu thành phần kinh tế, quan điểm phát triển sản xuất hàng hóa nhiều thành phần là quan điểm đúng đắn. Nhưng để đa dạng hóa các hình thức sở hữu và thực hiện quá trình xã hội hóa sở hữu một cách đích thực, cần phải có giải pháp phát triển từng thành phần kinh tế cụ thể. Hiện nay các thành phần kinh tế này đang trong quá trình chuyển đổi khá phức tạp. Do đó cần có những quan điểm, giải pháp cụ thể và toàn diện với từng thành phần kinh tế nhằm tạo ra một cơ cấu hợp lý giữa các thành phần kinh tế trong toàn bộ nền kinh tế quốc dân.

Muốn thúc đẩy cơ cấu nhiều thành phần kinh tế thì trước hết cần bổ sung hệ thống luật pháp về sở hữu, luật đầu tư trong nước, bảo đảm cơ sở pháp lý về các loại hình sở hữu, các vấn đề chuyển giao, thừa kế, tranh chấp về sở hữu. Đẩy mạnh cải cách doanh nghiệp nhà nước: Tiếp tục phát triển các thành phần kinh tế ngoài quốc doanh, đặc biệt cần khuyến khích thật mạnh mẽ kinh tế gia đình, kinh tế cá thể. Bên cạnh việc củng cố và phát triển mạnh (có chọn lọc) các doanh nghiệp nhà nước cần phải tăng dần tỷ trọng kinh tế tư nhân, trước hết là trong những ngành nhà nước không độc quyền, thu hồi vốn nhanh, rồi mở rộng ra những ngành khác để kinh tế nhà nước có khả năng dồn sức phát triển cơ sở hạ tầng, những ngành then chốt còn thiếu vốn, đòi hỏi kỹ thuật cao....

Tạo môi trường tâm lý thuận lợi hơn cho phát triển kinh tế tư nhân, kinh tế cá thể. Một thời gian dài do những quan niệm cũ, kinh tế tư nhân không được coi trọng đúng mức nên đã gây tâm lý kỳ thị. Hơn nữa chính sách bao cấp và khuyến khích phát triển kinh tế quốc doanh trước đây gây tâm lý muốn trở thành cán bộ công nhân viên nhà nước. Một số qui định như đảng viên không được mở doanh nghiệp tư nhân, không được thuê mướn lao động cùng làm này sinh những dè dặt kinh tế tư nhân. Vì vậy, sự ủng hộ kinh tế tư nhân của cơ quan các cấp còn nhiều hạn chế.

Trên quan điểm dân giàu nước mạnh, cần khuyến khích thật mạnh mẽ những người có vốn, có tài năng tái đầu tư vào kinh doanh theo pháp luật. Khuyến khích và tạo điều kiện để các doanh nghiệp tư nhân có đủ điều kiện được trực tiếp kinh doanh

xuất nhập khẩu, liên doanh liên kết trong nước để đẩy mạnh kinh doanh. Cho phép các doanh nghiệp tư nhân được tham gia vào các thị trường mua bán ngoại tệ. Nhà nước cần hỗ trợ đào tạo các chủ doanh nghiệp tư nhân để nâng cao năng lực quản lý, sự hiểu biết pháp luật và nghiệp vụ kinh doanh. Hỗ trợ các doanh nghiệp này trong việc tìm kiếm thị trường, kỹ thuật và công nghệ tiên tiến, cần ban hành các chính sách cụ thể nhằm hỗ trợ các công ty kinh doanh như: cho thuê đất, tín dụng (tín dụng đầu tư, tín dụng hỗ trợ sản xuất, tín dụng chuyển giao công nghệ, tín dụng tạo việc làm...), giảm rút cải tiến việc cấp giấy phép kinh doanh tư nhân, giảm bớt nhiều thủ tục phiền hà, chỉ định rõ quyền hạn và trách nhiệm của các cơ quan nhà nước ở từng cấp, phân cấp thích đáng cho các cơ quan địa phương trong khuôn khổ pháp luật. Mặt khác phải cương quyết đòi hỏi các doanh nghiệp tư nhân hoạt động đúng pháp luật như nghiêm chỉnh chấp hành pháp lệnh về kế toán, áp dụng chế độ kiểm tra, nộp thuế....

Nhà nước tạo tự do kinh doanh theo pháp luật là điều kiện quan trọng nhất để phát huy tính năng động, sáng tạo và những tiềm năng của các thành phần kinh tế. Tự do kinh doanh sẽ dẫn đến tự do cạnh tranh và chính điều này sẽ tạo ra các yếu tố khách quan thúc đẩy chuyển đổi nền kinh tế nhanh chóng.

Tóm lại: Trong xây dựng cơ cấu kinh tế phải lấy việc giải phóng sức sản xuất, động viên tối đa mọi nguồn lực bên trong và bên ngoài cho việc phát triển và chuyển dịch cơ cấu kinh tế theo hướng công nghiệp hóa, hiện đại hóa. Mặt khác, vấn đề bố trí cơ cấu kinh tế phải tạo điều kiện cho nền kinh tế phát triển có nhịp độ nhanh, hiệu quả cao, bảo đảm nhu cầu đời sống vật chất tinh thần, việc làm cho nhân dân lao động, để sớm đưa đất nước thoát khỏi cảnh trì trệ hiện nay. Muốn vậy phải chuyển dịch cơ cấu theo kinh tế thị trường, đẩy mạnh sản xuất hàng hóa và hiện đại hóa đất nước, trong những năm tiếp theo, để tăng nhanh cơ sở vật chất kỹ thuật cho nền kinh tế XHCN, mà Đảng ta đã định hướng lựa chọn.

Tài liệu tham khảo:

1. Đảng CSVN, Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần VI, NXB Sự Thật, Hà Nội 1987.
2. Đảng CSVN, Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần VII, NXB Sự Thật, Hà Nội 1991.
3. Đảng CSVN, Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần VIII, NXB Sự Thật, Hà Nội 1996.
4. Về cương lĩnh đổi mới và phát triển, Viện Mác-Lênin, NXB Thông tin lý luận, Hà Nội 1991.